

SV. ROKO - ZAŠTITNIK GRADA DRNIŠA

JOŠKO ZANINović
Stjepana Radića 84a
59000 Šibenik

UDK 949.713
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper
Primljeno 20.V.1994.

*Ljubav je potrebna za svaku dob i za svaku okolnost.
Sv. Roko*

Povijest štovanja Sv. Roka u Drnišu seže u XVIII. st. Utemeljenjem istoimene crkvice-kapelice (1731. g.) može se kazati da je utemeljen i kult Sv. Roka kao zaštitnika grada. Prema pisanim izvorima to čak pratimo bez većih poteškoća. Tim prije što se tu radi o jednoj povijesnoj osobi, a i događanja koja su slijedila u samome Drnišu (kuga koja je u Drnišu harala od 1731-1732. g.), zapravo su glavni čimbenici zašto je Sv. Roko postao zaštitnikom ovoga grada. Možda bi čak bilo logičnije da je to bio Sv. Ante, no Drniš se ipak opredijelo za Sv. Roka. Premda je svetište podignuto u čast ovome svecu zapravo kapelica, to nije smetalo da ga se proglasi patronom grada. Sama ikonografija ovoga sveca najbolje svjedoči da je čitava povijest grada bila patnička, da je možda čitav slijed okolnosti želio da ovaj grad za patrona ima Sv. Roka. Za Drniš se slobodno može reći da je grad tragične sudbine i grad patnik, o čemu nam najbolje govore suvremena događanja. Ovom prilikom zadržati ću se na historijatu kulta glavnoga drniškog zaštitnika Sv. Roka. Pokušat ću odgovoriti na niz pitanja vezanih za podrijetlo štovanja Sv. Roka u Drnišu, te njegovu ulogu u životu i u svijesti drniških ljudi.

1. Životopis

Sv. Roko (lat. Rochus), štovan u cijeloj kršćanskoj Europi, sjajem svoje svetosti i djelotvornošću svoje pomoći protiv zaraznih bolesti, potekao je iz ugledne plemićke obitelji. Rodio se u Montpellieru (Francuska) oko 1284. g. Njegov otac Ivan bio je gubernator za vrijeme kraljevanja Majorka iz Aragonske kuće, koji su u to vrijeme držali taj grad i njegov okrug kao feud. Od dana rođenja držali su ga darom neba i plodom molitava njegovih roditelja, koji nikako nisu imali djece, našavši se u poodmakloj dobi. Zavjetovali su se Presvetoj Djevici Mariji, prema kojoj su bili vrlo pobožni i koju su često molili da im od Boga isprosi baštinika koji će sveto iskoristiti njihovo bogatstvo i iznad svega posvetiti se njegovoj (Božjoj) službi. Njihove želje bile su uslišane. Sv. Roko bio je dijete molitava, i kada je došao na svijet primjećen je na njegovim prsima znak crvenog križa, a ta okolnost učinila ga je još više dražim njegovim roditeljima. Njegova majka po imenu Liberija primila je to kao predznak svetosti svoga sina i pobožna provijencija učinila je to da s velikom

pomnjom bdije nad njegovim odgojem: čeznula je da a od koltjevke nadahne kršćanskom pobožnošću i nježnom odanošću prema Presvetoj Bogorodici. Dok je bio dijete primjetilo se da mljeko nije sisao srijedom i subotom nego samo jedamput dnevno i taj je post održavao cijeli život.

Njegova nježnost prema Bogorodici stvorila je čudesan učinak osobite naklonjenosti Majke Božje. Kroz čitav svoj život bio je jedan od najgorljivijih i najvjernijih njenih slugu. U dobi od 20 godina izgubio je majku i oca. Vjerujući da Spasitelj traži savršeno odreknuće od svojih učenika i sljedbenika, a za koje su gotovo svi sveci dali velike primjere, siromašnima razdjelio sav svoj imetak. Pošto mu dob nije dopuštala da preuzme glavnicu imetka, opunomoći za to svoga strica, obuče se kao hodočasnik i uputi u Rim. Svojestvo siromaha koje je uzeo, obveže ga na to da putom prosi kruh. Njegova strpljivost stavljena je na velike kušnje, ali neskrivena ljubav prema Bogu činila ga je snažnijim. Putujući prema Rimu, stigao je u toskanski grad Aquapendente koji je pripadao crkvenoj državi, i tu je čuo da je kuga sve poharala i svako mjesto ispunjala tugom. Potaknut životnom željom da dvori okužene, učini žrtvu svoga života u toj herojskoj vježbi ljubavi, ponudi se upravitelju tamošnje bolnice Vicenciju da dvori bolesnike. Upravitelj bolnice zadovoljan njegovim plemenitim djelom pohvali njegovu revnost, ali ga nije htio izložiti zarazi. Roko mu na to odgovori da milost nadoknađuje snagu, da je ljubav potrebna za svaku dob i za svaku okolnost. Nadasve bi bio sretan da svoj život u 21. godini može dati za ljubav Spasitelja, za kojega je i umro u 33. godini života. Upravitelj se zadivi njegovim riječima, plemenitim i kršćanskim osjećajima i dopusti mu da dvori bolesne. Tako njegovu herojsku ljubav Bog blagoslovi. Prema legendi, čim se Sv. Roko našao među okuženima u tome gradu je kuga odmah prestala. Kada je saznao da je kužna bolest zahvatila i Cesenu, otišao je tamo. Njegova ljubav prema bolesnima i tamo naiđe na veliko divljenje. I kada se Sv. Roko pojavio u tome gradu kuga je nestala. Dok je djelovao u ovim gradovima, kuga je počela harati i u samome Rimu, koji je bio cilj njegova hodočasničkoga puta.

Papa Benedikt II upravo je tada trebao poći u Peruggiu. Njegov dolazak u Rim utješio je ražalošćeni grad. Kardinal Britonico, jedan od najsvjetlijih prelata svoga vremena, želio je vidjeti Sv. Roka. Saslušao je njegovu ispovijed, pričestio ga, te u njemu otkrio dubinu svetosti koja kod Gospodina oslobodi grad tako strašnog biča. Kada je Sv. Roko obavio svoju molitvu, spoznao je da ga je Bog uslišao te pozove kardinala da zahvali Bogu. Ovaj događaj učinilo je veoma očitu svečevu krepost, pokazujući uspješnost njegovih molitvi.

Kardina mu htjede poljubiti noge, ali Roko se prostra pred Kristovim namjesnikom na zemlji (rimski papa) te zatraži od njega blagoslov i odriješene od svojih grijeha. Papa, rasvijetljen čudesnom svjetlošću koja je zračila iz Rokovog tijela reče: "Nemaš potrebe moga odriješena, sine moj, ali ja imam potrebu pomoći tvojih molitava".

Sv. Roko proveo je tri godine u Rimu, u vježbama ljubavi kojima se bio posvetio. Nakon što je napustio Rim, pođe u onaj dio Italije koji je prije prošao, nastavljajući tamo dvoriti nemoćne. Nekoliko godina poslije,

pošto je čuo da je grad Piacenzu zahvatila kuga, pođe tamo i zatvori se u bolnicu, liječeći bolesne po svom običaju.

No Bog ga ponovo stavi na kušnju. Jedne noći, shrvan radom i snom, duboko usnu, ali dok se budio osjeti da ga je zahvatila vrućica i jaka bol u livom bedru koja ga je prisiljavala da više. Svoju bolest smatrao je božjom naklonošću i nije mu preostao iskazivati svoju odanost. Zaražen ovom opakom bolešću, protiv koje se i sam borio i liječio druge, povuče se izvan grada. Oslanjajući se o štap, išao je, vukući se velikom mukom, na kraj šume gdje je pronašao kolibu. Veselio se tomu što je izgnan iz grada, pritisnut bolima i bez ičije pomoći, u užasnoj samoći, činilo mu je boravak ugodnim. Ali Bog je o svome slugi vodio brigu. Učinio je da kod njegove kolibe poteče izvor žive vode kojemu je dao čudesnu snagu, da sačuva sveca od zaraze.

Nju je pio i njome prao svoju ranu, a svaki put nakon pranja osjećao je veliko olakšanje. I njegovo hranjenje Bog je providio. U blizini šume nalazilo se jedan dvorac, u kojega se za vrijeme zaraze povukao vlastelin iz Piacenze zvan Gotard. Jednog dana dok je bio kod stola, jedan od njegovih pasa uzme kruh i pobjegne. No vlastelin se na to nije obazirao. Slijedećeg dana pas ponovi isto. Trećega dana kada pas to opet učini, njegove su ga sluge slijedile i primjetili da pas nosi kruh u kolibu, nedaleko dvorca. Kada bi kruh dao svecu pas bi veselo mahao repom i vratio se u dvorac.

Kada je Gotard obaviješten o tome gdje pas nosi kruh, pođe obići Sv. Roka, te privučen svečevom blagošću, poniznošću i strpljivošću upitao ga je tko je i zašto se povukao u kolibu.

Pošto mu je svetac odgovorio da je zaražen kugom, zamolio je vlastelina da se povuče. Vlastelin ga poslušao, ali čim je stigao u svoj dvorac prekoravao je u sebi malodušnost, vrati se svecu i odluči da ga ne napušta. Svetac mu kaže da je sretnik jer je poslušao savjest, te da ga Bog poziva u samoću i hoće da sve ostavi, da više ne služi drugima nego samo njemu. Gotard prihvati proroštvo kao zapovijed s neba i posve promijenjen zapita Sv. Roka što dalje treba raditi. "Bog hoće", odgovori mu Sv. Roko, "da se obučete mojim habitom hodočasnika i da se zauvijek odijelite od svijeta kojemu ste do sada služili. U ovakvom stanju pođite u Piacenzu i tamo prosite milostinju". Kušnja je za plemića bila oštra, ali se on njoj podložio, i poslije nego je podnio ruglo i prijekore čitava plemstva, vrati se na posjed da potraži novoga gospodara. Plemenito djelo iz ljubavi ubrzo stigne Božja nagrada. Novi pustinjač se potpuno odrekao svega što je do tada uživao, posveti se službi božjoj i u samoći i molitvi provede ostatak života. Sv. Roko, ponovo, u pratnji Gotarda pođe u Piacenzu i učinivši znak križa na svim putovima i bolnici, u istom trenutku ozdravi sve one koji su bili zaraženi kugom, i grad oslobodi te strašne nevolje.

Na putu u grad čuo je glas s neba koji mu je odgovorio: "Roko, evo ozdravio si, povrati se u onaj grad, gdje imaš dati nove dokaze svoje strpljivosti". Neki čovjek, velike pobožnosti koji se našao među mnoštvom, pošto je i on čuo božji glas, baci se pred svečeve noge, i zazivajući ga imenom, preporučio se njegovim molitvama. Sv. Roko, koji nikada nikome

nije rekao svoje ime, ostao je začuden što ga je ovaj zazvao po imenu, obeća mu da će on, njegova obitelj i čitav kraj ubuduće biti sačuvani od kuge, ali samo da nikome ne govori ono što je čuo. Nakon što je ozdravio, u odijelu hodočasnika ponovo se zaputi u Francusku. Tako se bio izmjenio, da kada je stigao u svoj rodni grad, nitko ga nije prepoznao. Kako je tada u tom kraju bilo sve puno neprijateljstava i sumnji, proglašen je uhićen i odveden pred guvernera grada. Igron slučaja guverner je bio njegov stric. Pošto i pred njim nije želio reći tko je, osuđen je na doživotni zatvor. Bačen u tamnicu, razgovarao je samo s Bogom, jer je i ovu kaznu smatrao njegovom kušnjom. Riječi Evandjelja, u kojima je rečeno da Isus Krist, pošto je došao u mjesta svoga posjeda, njegovi ga nisu primili: *et sui non receperunt eum*, tješile su ga. Dan i noć provodio je u molitvama. Hranio se samo kruhom i vodom, simbolima isposništva. Njegova želja da trpi za Kristovu ljubav, stalno mu je nadahnjivala nove umješnosti da vuče svoje tijelo, a njegov život bio je neprekidno mučenje.

Sv. Roko proveo je 5 godina u tim surovim okolnostima, te mu nitko nije i pomislilo priskrbiti pomoć. Samo Bog i Majka Božja prema kome je i za koju trpio, bijahu sva njegova utjeha. Njegov duševni mir i dobrota očaravali su i njegova tamničara, koji se zadovoljavao reći da je tamnica Sv. Roka bila druge vrste nego za ostale.

Bog, htijući obdariti svoga slugu, najavi mu i vrijeme njegove smrti. Pred smrt je zatražio da mu dovedu svećenika, a kada je ovaj došao u tamnicu, začudio se videći Sv. Roka obasjanog nebeskim svjetlom. Još se više začudio kada je vidio da zrake svjetla izlaze iz tijela Sv. Roka. Kada je svećenik čuo njegovu ispovijed i poslije nego ga je pričestio, nije se više dvojilo o svetosti onoga izvanrednoga čovjeka. Nakon toga svećenik otrči guverneru i obavijest ga o svemu, te izjavi da je u zatvoru blago skriveno od ljudi. Međutim, gradom se pronio glas da je u tamnici svetac, te je mnoštvo naroda opsjedalo vrata tamnice. Pošto je tamničar sišao do ćelije u kojoj je bio Sv. Roko, opazi da je ona osvijetljena neobičnim svjetlom koje je dopiralo do njega iz pukotine vrata tamnice. Kada ih je otvorio, na podu pronade mrtvo svečevo tijelo, koji je nad uzglavljem pod nogama imao upaljene svijeće, a pored bedara dašćicu na kojoj su bile napisane ove riječi: oni koji budu napadnuti od kuge i zazovu moga slugu Roka, njegovim će se zagovorom osloboditi ove okrutne nemoći.

Kada je vijest o ovim događajima priopćena guverneru grada, on je ostao zatečen pričom, te je to sve ispričevio svojoj ženi, svečevoj strini. Da bi sigurno znala o kome se radi, pogleda na svečevu tijelu znak križa kojega je on imao prilikom rođenja, te potvrdi da je to uistinu Roko. Guverner poslije toga sebi nije mogao osuditi svoju bezazlenu okrutnost, te mu naruči sjajni pogreb.

Svatko tko se tu zatekao želio je poljubiti svečeve noge i olažiti ih suzama. Trijumfalno su ga nosili čitavim gradom, a u pratnji su mu bili kler, plemstvo i građani. Pokopali su ga u glavnoj gradskoj crkvi, koja tada još nije bila katedrala (katedralnom crkvom postala je 1533. g.). Malo zatim njegov stric naručio je da se sagradi velebna crkva u svečevu čast, u koju su prenešeni svečevi ostaci.

Sv. Roko umro je oko 1319. g. u dobi od 34 godine.

LITERATURA

- G. Croiset: *Le vite de'santi*, vol. II, Venezia, 1745, str. 549-553
 A. Rohrbacher: *Le vite del santi*, vol. II, Firenze, 1863
Koledar svih svetaca i svetica božjih, Split, 1899
Bibliotheca sanctorum, Istituto Giovanni XXIII nella Pontificia
 Università Lateranense, Roma, 1961-1970
Leksikon ikonografije, liturgike i simboličke zapadnog kršćanstva,
 Zagreb, 1979, str. 512-513

2. Ikonografski prikaz

Po čemu je Sv. Roko u kršćanskoj ikonografiji prepoznatljiv? Redovito se prikazuje odjeven u hodočasničkoj odjeći s platnenim pojasom, štapom, tikvicom, nazupčanom školjkom (jakobskom kapicom), te u većini prikaza i sa psom.

Navedeni atributi imaju i svoje simboličko značenje:

Tikvica - U knjizi o Jonu (prema nekim prijevodima) tikvica ima vidnu ulogu. Zbog te veze s Jonom ona je postala simbolom uskrsnuća. Kada se pojavljuje zajedno s jabukom, tikvica se kao simbol uskrsnuća shvaća kao protuustuk jabuci, koja simbolizira smrt i zlo. Hodočasnici su uporabljavali osušene tikvice kao posude za nošenje vode, a obično su ih nosili pričvršćene za pojas. Ona je posebna oznaka Sv. Jakova Starijeg, arkandela Gabrijele, a ponekad se pridodaje i Kristu, koji odjeven poput hodočasnika prilazi dvojici svojih učenika na putu za Emaus. Tikvicu također često nalazimo kod Sv. Roka.

Školjka - Školjka, a osobito vrsta zvana "jakovska kapica" (prema Sv. Jakovu) u kršćanskoj umjetnosti redovito označava hodočašće. Sv. Roko se također prikazuje sa školjkom koju nosi na šeširu ili na ogrtaču.

Štap - Hodočasnički štap uporablja se isključivo u vezi s nekim drugim predmetima, oznakama svetaca koje su poznate po njihovim putovanjima i hodočašćima. Štap od stabla palme uvijek je oznaka Sv. Kristofora, jer je iščupao palmu s korijenom za svoj štap. Pošto je preko rijeke prenio Krista u obličju maloga djeteta, kazano mu je: "Zabodi svoj štap u zemlju i on će prolizati te će donijeti plod". Kada se to dogodilo, Kristofor se obrati na kršćanstvo. Štap se kao atribut pridaje još nekim svecima, kao npr. Sv. Ivanu Krstitelju, Sv. Jeronimu, Sv. Filipu apostolu. Sv. Uršula često nosi štap sa zastavom obilježenom znakom križa. Sv. Roko se također prikazuje sa štapom.

Pas - Zbog svoje vjernosti i budnosti pas se smatra slikom kreposti. Pas je Sv. Roku donosio kruh kojega je otimao od svoga vlasnika, koji se kasnije odrekao svoga imetka i otišao u pustinjake. Kao simbol vjernosti u braku, pas se često prikazuje uz noge ili na krilu udate žene.

Pojas - Laneno uže koje se veže oko struka povrh albe. On simbolizira uže kojim je Krist bio privezan na stup prilikom bičevanja. Simboličko mu je značenje čistoća, umjerenost i samoodricanje. Sv. Roko ga je također nosio oko struka ili privezanoga na štap.

Atribucije

Vjerujući da Spasitelj traži savršeno odreknuće od svojih učenika i sljedbenika, a za koje su gotovo svi sveci dali primjer, Sv. Roko je sav svoj imetak razdijelio siromašnima, te se obukao u hodočasničku odjeću i krenuo prema Rimu (najčešći ikonografski prikaz - Sv. Roko u hodočasničkoj odjeći).

Kada se povlačio iz Placenze, zahvaćen kugom, da bi se lakše kretao pomagao se štapom. Stoga se on na slikovnim prikazima često pojavljuje sa štapom. Povlačeći se iz Placenze, Sv. Roko je želio živjeti osamljeno. Putom je naišao na jednu kolibu u koju se smjestio. Podno te kolibe potekao je izvor žive vode koja se odlikovala čudesnom snagom.

Sv. Roko se također prikazuje i sa tikvicom, jer su i nju hodočasnici često nosili sa sobom i u njoj nosili vodu. Najčešće mu je bila prikazana o štap.

U blizini kolibe u kojoj je obitavao nalazilo se jedno vlastelinstvo. Gospodar mu je bio jedan plemić iz Placenze po imenu Gotard. Jednoga dana dok je bio pored stola, jedan od njegovih pasa uzme kruh i pobjene. No on se na to nije obazirao. Sljedeći dan pas ponovi isto. Kada je to učinio i treći dan, velikaševe slugе slijedile su psa i primjetili da on kruh nosi u kolibu, nedaleko dvorca. Sluge su o tome obavijestile svoga gospodara, a on sam pođe obići osobu koja stanuje u kolibi. Pošto mu svetac kaza da je zaražen kugom, zamoli plemića da se povuče iz kolibe. No čim je stigao u dvorac, plemić prekori svoju malodušnost te se vrati svecu i odluči da ga ne napušta. Plemić je proveo neko vrijeme sa Sv. Rokom, a ovaj ga savjetova da se obuče u hodočasničku odoru i zauvijek odijeli od svijeta kojemu je do tada pripadao. Novi pustinjač se potpuno odrekao onoga što je do tada uživao, posveti se službi Božjoj i u samoći i molitvi provede ostatak života.

Dok je bolovao od kuge Sv. Roku se na lijevom bedru nalazila rana koja je kasnije zacijelila i ostavila ožiljak. Na ikonografskim prikazima često se vidi kako on pokazuje taj ožiljak na bedru, zavrćući hodočasnički habit. Rjeđe se pojavljuje s drugim znamenjem - na grudima mu je, odmah po rođenju, primjećen znak križa crvene boje, te su njegovi roditelji smatrali da je s tim znakom predodređen za božju službu.

3. Štovanje Sv. Roka u Drišu

Mali je broj svetaca čije se štovanje tako brzo razvilo kao kod ovoga sveca. Posebna pobožnost pučanstva prema njegovome svetom grobu počela je još od dana njegova pokopa. Njegova se slava vrlo brzo očitovala, a osobito posebnom zaštitom nad svima koji su se u vrijeme kuge preporučivali zagovoru Sv. Roka. To je potaklo njegov rodni grad da ga uzme kao jednog od zaštitnika i da njegovu svetkovinu slavi svečano 16. kolovoza, na dan njegove smrti. I Venecija ga uzima kao jednog od svojih zaštitnika, koja je našla načina da se domogne njegova svetog tijela, a ono se s najvećim štovanjem časti u crkvi posvećenoj njegovom imenu.

Preko Venecije, kult ovoga sveca dolazi i u naše krajeve, a osobito se počinje štovati nakon nekoliko velikih epidemija kuge, koja je poharala veliki dio Dalmacije. Tako se njemu u čast podižu brojna svetišta, od kojih je jedno u Drnišu, nakon što je ovaj grad poharala velika kuga koja je uništila i veliki broj stanovnika ovoga kraja.¹ Da se ne bi ponovila slična pošast, 1731. g. u Drnišu podignuta je crkvica-kapelica Sv. Roka,² koji ubrzo postaje zaštitnikom ovoga grada. Ovdje ćemo se osvrnuti na historijat njegova štovanja u Drnišu.

Crkva Sv. Roka

Crkva-kapela Sv. Roka sagrađena je 1731. g., kada ovaj grad i njegovu okolicu zahvaća velika epidemija kuge. To potvrđuje i natpis u kamenu, koji se nalazi na pročelju poviše prozora, a on izvorno glasi: aedificium struictum car fidelium ac svb assistentia illmae dnae Francae Theodosio et dnae Ang Gill anno dni MDCCXXXI.³ U prijevodu na hrvatski glasi: Zgrada (crkva, kapela) sagrađena ljubavlju vjernika i pod pokroviteljstvom vrlo ugledne gospode Franjice Theodosio i gospode Andele Gill. Godine gospodnje 1731.

Bez dvojbe može se reći da je to godina kada je crkvica bila sagrađena. Fra K. Kosor kaže da bi to mogla biti i 1732. g.,⁴ ali o tome on ne daje nikakve valjane potvrde. Crkva je sagrađena, ljubavlju vjernika, kako kazuje posvetni natpis, ali i donacijama Franjice Theodosio i Andele Gill. Obje ove osobe navode se više puta u matičnim knjigama krštenih, kao krsni kumovi.⁵ Franjica Theodosio bila je supruga mletačkog višeg

-
- 1 God. 1732. i 1733. Dalmaciju je, a osobito one krajeve u kojima je 1731. i 1732. g. harala kuga kao npr. u drniškoj krajini, zavladao velika glad. Neki su pravoslavci (!) 1731. g. opljačkali u Bosni okuženu robu i pokušali je uoči Male Gospe, 8. rujna 1731. prodati u selu Lukar, gdje je bila svetkovina. Tamo je nisu uspjeli prodati jer ih je u toj nakani omela kiša. Oni su tu robu ipak uspjeli prodati po svojim selima (Velušću i Smrdeljima) i tako zaraziti ova sela. Zbog posljedica ove bolesti stanovništvu je bilo zabranjeno kretanje i općenje, te nije moglo obrađivati zemlju i trgovati. Posljedice toga bile su siromaštvo i glad. U Korizmi, 1733. g. stanovništvo ovih krajeva nahrupilo je na visovački samostan, pa je samostan morao u Zadru založiti čitavo crkveno srebrno posuđe za 600 cekina, da bi stanovništvu pribavilo brašno (K. Kosor: Drniš pod Venecijom, Kačić, sv. VII, Split, 1976, str. 57; G. Vinjalić: Compendio istorico e cronologico delle cose piu memorabili occorse agli Slavi in Dalmazia (Rukopis u Knjižnici franjevačkog samostana u Visovcu), str. 225; S. Zlatović: Franovci države Prsv. Otkupitelja i hrvatski puk u Dalmaciji, Zagreb, 1888, str. 229).
- 2 K. Kosor: n. dj., str. 37; Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja (šematizam), Split, 1979, str. 82.
- 3 K. Kosor: n. dj., str. 38.
- 4 K. Kosor: n. dj., str. 37.
- 5 SAV (Samostanski arhiv Visovac), Matice krštenih župe Drniš od 1711-1723, 1724-1758; K. Kosor: n. dj., str. 38.

časnika Krste Theodosija, a Andela Gili bila je supruga Bernarda Gilija za kojeg ne znamo što je bio po zvanju.⁶

Drniški kapelan fra M. Plavšić, 7. studenog 1731. g., krstio je nekoliko djece izvan crkve Sv. Ante gdje se nalazila krstionica.⁷ Istoimeni svećenik, 25. veljače 1732. g., krstio je dvoje djece u kapelici Sv. Roka. Isti obred izvršio je i 2. ožujka u navedenoj kapeli.⁸ Ponekad se u dokumentima ova građevina naziva crkva, a ponekad kapelica. God. 1734. crkva Sv. Roka po prvi put se spominje u kanonskim pohodima šibenskih biskupa. U zapisniku šibenskog biskupa Donadinija za nju se kaže da je "novamente fabricata" ili "noviter aedificata".⁹ 1738. g. crkvice je osim oltara Sv Roka imala i oltar posvećen Gospi od Sedam žalosti, ali bez križa i konvija.¹⁰

Godine 1741. u crkvi se nalazio još jedan oltar. Biskupski delegat Dobrojević zatražio je da se za svaki oltar pribave dva jastuka, za što je bila zadužena Bratovština Sv. Ivana Krstitelja iz Badnja, koja je bila dužna održavati crkvu Sv. Roka.¹¹ Ona (crkva) nije imala nikakvih svojih nekretnina ili posjeda, te se održavala milostinjom vjernika. U jednom izvješću šibenskih biskupa navodi se da je crkvice 1793. g. dobro opskrbljena robom i svetim posuđem.¹²

Crkva Sv. Roka, drniškoga zaštitnika, nikada nije postala župnom crkvom, premda je u tom pravcu bilo pokušaja.¹³ U 18. st. župka crkva bila je crkva Sv. Ante, koja je pripadala visovačkim samostanu.¹⁴ Članovima

6 K. Kosor: n. dj., str. 38.

7 "Omnes infantes isti fuerunt baptizati extra ecclesiam tempore pestis" (prijevod: Sva su ta djeca krštena za vrijeme kuge izvan crkve). K. Kosor: n. dj.

8 SAV, Knjige br. 96, Matice krštenih župe Drniš 1724-1758 (in cappella S. Roci).

9 K. Kosor: n.dj., str. 37.

10 BAŠ (Biskupijski arhiv Šibenik), sv. 131, EP. F.C.A. Donadini, Liber visitationum 1723-1755, str. 559-561.

11 Stanovnicima Drniša, a osobito članovima Bratovštine Sv. Ivana iz Badnja bilo je krivo što su župnik i kapelan prešli iz Badnja u Drniš. Crkva Sv. Ante, tadašnja župska, pripadala je visovačkom samostanu, a ne župi. Stoga se zahtijevalo da se župnik i kapelan vrate u Badanj ili samo jedan od njih, a da se crkvice Sv. Barbare ili Sv. Roka imenuju župskom crkvom, s tim da se nadograde. Neki su inzistirali da se crkva Sv. Ante pridobije u vlasništvo župe.

12 BAŠ, sv. 224, EP. V. Felix Scotti, Visitaciones, sv. 124; EP. V. Felix Scotti, Visita montana; K. Kosor: n. dj., str. 39.

13 K. Kosor: n. dj., str. 44-45.

14 I visovački franjevci bili su vrlo zaslužni za Veneciju. Kao dušobrižnici katoličkog naroda na turskom području brinuli su se za duhovne potrebe vjernika. Podržavali su veze s mletačkim vlastima i organizirali prijelaz stotina kršćanskih obitelji s turskog područja na mletačko. Kao dobri poznavaoči turskoga područja davali su mletačkim vlastima dragocjene podatke o kretanju, broju i položaju turske vojske. Sudjelovali su u borbama kao dušobrižnici, svojom riječju i primjerom oduševljavali krajišnike za borbu

Bratovštine Sv. Ivana u Badnju stalo je do toga, da se crkvice Sv. Barbare ili Sv. Roka proglasi župskom crkvom i proširi. Isto tako bilo je i pokušaja da se crkva Sv. Ante dobije od visovačkoga samostana za župsku crkvu i postane vlasništvom župe. No to nikada nije učinjeno.¹⁵

Nikada se nije ostvarila zamisao da crkva Sv. Roka postane glavna župska crkva Drniša. Župska crkva ovoga grada postala je novosagrađena crkva Gospe od Rožarija (1871-1886) u neoromaničkom stilu.¹⁶ Ipak, bez obzira na sve te okolnosti, Sv. Roko ostao je zaštitnikom ovoga grada, sve do danas, osim u prekidu od 1945-1990. g. kada je nasilno zamijenjen drugim datumom. Kroz 19. i 20. st. na službenim pečatima drniške općine nalazio se lik Sv. Roka.

Od 16. kolovoza 1990. Sv. Roko ponovo je službeni zaštitnik grada Drniša, kada se na zgradu drniške općine postavio njegov lik, rad kipara Ivana Meštrović.¹⁷

i dijelili svete sakramente. Poslije osvojenja Drniša i Knina, bude u njima vjerski život, obraćaju i krštavaju preostale muslimane. U vrijeme kužnih bolesti za životnu opasnost njeguju bolesnike i dijele im sakramente. Za te i druge zasluge pojedini im providuri izdaju pismena priznanja i poklanjaju zgrade i posjede (K. Kosor: n. dj., str. 21).

- 15 1773. g. najozbiljnije se otišlo u namjeri da crkva Sv. Ante postane župskom crkvom, u vlasništvu župe. Na molbu predstavnika drniške župe, 12. rujna Visovcu se sastao samostanski kaptul, koji je zaključio da se crkva može ustupiti župi, ali uz neke uvjete, kao i to da sve zemlje, kuće i vrtovi vezani uz crkvu i nadalje budu u vlasništvu samostana. Kao glavne pregovarače samostan je opunomoćio fra Grgu Fontanu i dr. Bernarda Marcatija, skradinskog bilježnika. Drnišani su za svoga pregovarača imenovali serdara Grgura Nakića. Tijek pregovora nije nam poznat, ali se zna da pregovori nisu uspjeli, te je 8. svibnja samostanski kaptul opozvao svoje zaključke i povukao s pregovora svoje opunomoćenike iz 1773. g., jer su Drnišani odugovlačili. Isto to drnišani pokušavaju i 1777. g., kada su zatražili od generalnog providura G. Gradeniga za župsku crkvu kapelu Sv. Barbare ili crkvicu Sv. Roka. 14. srpnja 1777. g. providur im odgovara da im je župska crkva Sv. Ante i da nemaju potrebe za drugom. 1781. g. Drnišani su pokušali ponovo dobiti svoju župsku crkvu. Opunomoćenik Bratovštine Sv. Ivana iz Badnja alfir Petar Bojčić zamolio je generalnog providura P. Boldua, da crkvicu Sv. Roka imenuje župskom crkvom, a kao razlog navodi da je crkva Sv. Ivana u Badnju daleko od Drniša i izložena pljački lopova. Nadalje navodi, da ako se za župsku crkvu imenuje crkva Sv. Roka, ta bi se mogla proširiti za župske potrebe.
- 16 Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja (šematizam), Split, 1979, str. 81.
- 17 Do 1990. g. ovaj Meštrovićev rad nalazio se u Muzeju drniške krajine, a 1990. g. postavljen je na zgradu drniške općine, kada je 16. kolovoza ponovo postao danom općine (grada), odnosno datum štovanja Sv. Roka.

ST. ROCH - PATRON SAINT OF DRNIŠ

(Summary)

St. Roch has been worshipped in Drniš as early as the 18th century. We may say that the founding of the church - chapel of the same name (1731) marked the beginnings of this saint's cult. Written sources have easily proved this. Primarily because he was a historical person and due to the events that followed in Drniš (plague that was raging in the town from 1731 to 1732) St. Roch was established as the patron saint of this town.

(Translated by Lada Gamulin)